

บทที่ 3

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการมีส่วนร่วมด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแฉด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน” มีอุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทับแฉด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 3,299 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทับแฉด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 340 คน และทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีประเด็นปัญหาที่เจาะจงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นเพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงทับแฉด และกำหนดจำนวนตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2548)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรสุ่ม
e² = ระดับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม ร้อยละ 5
N = ขนาดจำนวนประชากร
n = $\frac{3,299}{1 + 3,299 (0.05)^2}$
= 340 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแฉด อำเภอลาน

กระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน โดยคณะผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ เป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ (Checklists)

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับมาก
- 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับน้อย
- 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การให้คะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวทางของเบสท์ (Best, 1970) ซึ่งมีเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน ดังต่อไปนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น และรูปแบบที่เหมาะสมในการเผยแพร่ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสนทนาแบบกลุ่ม โดยมีประเด็นปัญหาที่เจาะจงกับกลุ่มคน จำนวน 20 คน มีลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมการศึกษาการมีส่วนร่วมในด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน ทั้ง 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการมีส่วนร่วม

- 2) ด้านบริหารจัดการทรัพยากร
- 3) ด้านการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) ด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) ด้านการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยและนำแบบสอบถามเสนอต่อที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาความถูกต้องและสมบูรณ์ของเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพล เสมาชันต์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพันธ์ เขตต์กัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4.3 ดร.จิรัฏฐ์ สันติวงษ์สกุล อาจารย์พิเศษประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1 เครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมีการให้เกณฑ์การพิจารณาคะแนน แต่ละข้อคำถาม ดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา
- 1 หมายถึง แน่ใจข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

5.2 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2545:180-182)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

* ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

5.3 ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach, 1990:204) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนขึ้นไป หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

สำหรับสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีดังนี้

$$n \left\{ \sum s_i^2 \right\}$$

$$\alpha = \frac{1}{n-1} \frac{\sum S_i^2}{S_i^2}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
 N แทน จำนวนข้อความของเครื่องมือวัด
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมของแต่ละคน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวมทั้งนักศึกษา และนักวิจัยในชุมชนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
2. ทำสำเนาแบบสอบถามและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทั้งหมด จำนวน 340 ชุด ในเขตพื้นที่ตาลเตี้ย
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถาม
4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปวิเคราะห์ข้อมูล

มีการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น และรูปแบบที่เหมาะสมในการเผยแพร่ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการสนทนาแบบกลุ่ม โดยมีประเด็นปัญหาที่เจาะจงกับกลุ่มคน จำนวน 20 คน มีลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

- วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน ทั้งหมด 5 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- นำข้อมูลที่ได้การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีประเด็น

ปัญหาที่เจาะจงกับกลุ่มคน จำนวน 20 คน ที่มีลักษณะการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันต่อแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบึงทับแสด อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร : ด้านหัตถกรรมพื้นบ้านเครื่องจักรสาน การสร้างเครือข่ายด้านภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น และรูปแบบที่เหมาะสมในการเผยแพร่ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นมาจัดเป็นความเรียง

3.5 สถิติที่ใช้กับการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538:73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมความคิดเห็นทั้งหมดในกลุ่ม
 N แทน จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538:73)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนความคิดเห็นในกลุ่ม
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของความคิดเห็นยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง